

KÖZVÉLEMÉNY.

POLITIKAI TARTALMU LAP.

Megjelen minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Hirdetések jutányos árért közöltnék.
Egész évre	6 frt — kr.	Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám,	Nyiltteri közleményekért petitsoronként 5 kr. és 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Fél évre	3 frt — kr.	hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések küldendők.	Kéziratok nem adatnak vissza.
Negyed évre	1 frt 50 kr.	Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur papirkereskedése és könyvnyomdája is.	
Egyes szám ára: 5 kr.			

M. tisztelt olvasóinkhoz.

Több oldalról hozzánk érkezett tudósítás szerint lapunk fennállása iránt azonos hit van a m. t. katolikus közönségnél elterjedve, mintha lapunkat egyes macenások nagylelkűsége alapította volna és e nagylelkűség lapunkat díj nélküli szétküldözgetéssel fenn is tartaná, — fájdalom, ez nem úgy van! — e miatt azon kellemetlen helyzetben vagyunk, hogy daczára a legőszintébb kérelmeinknek, lapunk hordatói közül az első évnegyedért 145, a másodikért 156 és a jelenért 179 az előfizetési díjakat eddig nem küldötte be.

Mivel pedig lapunk fennállását pusztán az előfizetési díjak lehetősitik, mert hirdetéseink említésre sem méltóan csekélyek:

Egész magyar nyíltsággal felkérjük az eddig hátralékban lévő t. urakat, méltóztassanak a még meg nem fizetett előfizetési díjakat, hogy kiadóhivatalunk szintén teljesíthesse kötelezettségeit, haladéktalanul a kiadótulajdonoshoz, Győrött, Deák-utca 8. sz. megküldeni.

Győr, 1893. november 29.

Hahnkamp György,
lapvezér.

Krisztinkovich Ede,
felelős szerkesztő és kiadóulaj.

Sankovics Bertalan,
szerkesztő.

A nemzeti állam megalkotója.

Győr, 1893. decz. 10.

Hiában állítják a polgári házasság védői, saját hitelveik szerint is köthetnek házasságot, ebben legkevésbé fogja őket a törvény akadályozni. De mi katolikusok ép ebben látjuk a legdurvább jogsérelmet. Mert tegyük fel, egy katolikus jegyespár kötött polgárilag házasságot, de vonakodni fog egyháziilag is. A világi törvény nem fogja őt erre kényszeríteni, mert az ő törvényének eleget tett; de az egyház mint saját körében szintén önálló s független hatalom, nem fog az illetén vallásközünyös, törvényeit megvető hívei előtt személt hunyhatni, hanem minden esetben használni fogja fenytő, büntető hatalmát. S ime meglesz a konfliktikus egyház és állam, az egyház és saját hívei közt. A mécsik, a mi híveink előtt a vallási közöny legtágasabb mezszyjét fogja megnyitni, hogy az állam az egyház előtt kötött házasságokat egyáltalán semminek sem fogja tekinteni. Noha az állam részéről ebben sincs nyílt felhívás, hogy alattvalói a vallás szabványaival ne törődjenek, akkor gr. Csáky bizonyosan azt hiszi, hogy már el-csákyasodtunk s egytől-egyig fekete hályogban szenvedünk.

A második elv, mely a polgári házassá-

ság behozatalának alapul szolgál, a sok vallási csere-berének megszüntetése volna, így állítják ezt gr. Csáky Albin, a zsidók, a szabadkőmivesek, liberálisok. Bizony kedvünk volna nevetni, ha nem tartandók oly szomorúnak, oly komolynak a tárgyat, melyről írunk. Azok beszélnek vallási csere-beréről, kik a vallás törvényeinek megvetését, a hitközönyt tanítják, az egyházzal az összeütközést keresik, kik helyet adnak az államban az istentagadóknak. Így hazudik önönmagának a gonszság. Egyfelől színlelik, mintha adnának valamit a vallásra s tiszta erkölcsökre; másfelől a katolikusokat hitelveikbe ütköző bűnös eseményekre, hitőknek elárulására akarják kényszeríteni. Addig és annyit kürtöltek és kürtölnek már a vallásszabadságról, hogy egyszerre a vallástalan szabadságba estek. De aztán szeretnék tudni, hogyan is fogja a polgári házasság, gr. Csáky szerint, a sok vallási csere-berét megszüntetni. E pontnál megint csak ismételnünk kell, hogy hazudozik a gonszság önönmagának. Mert ellenkezőleg, a korlátlan vallásszabadság behozatala után a katolikusoknak szabad lesz zsidó vallásra is térniök, ami eddig tiltva volt, ha ugyan kedve jön valakinek magát a „körülmetélt” szertartásának alávetnie. Próbálja meg először gr. Csáky Albin. De lehet valaki felekezeti-külöli is; más szavakkal, nem kellett semmiféle vallás kötelekéhez sem tartoznia. Katolikusokból lehet zsidó, zsidóból semmi vallása, semmi vallásból kálvinista, kálvinistából nazarénus, nazarénusból protestáns, és így tovább, a meddig valakinek tetszik. Hát így akarja gr. Csáky a sok vallási csere-berét megszüntetni? mert új házasság-köthetés céljából eddig nem sok katolikus csere-berélt fel vallását, legalább nem annyit, hogy e miatt az országnak oly radikális gyógyszerre volna szüksége, minő a polgári házasság. A sok csere-berére csak ezután fog megindulni, annak bizonyos bizonyosságul, hogy a polgári házasságnak javító s nemesítő ereje nincs, s csak a fennálló jónak, az idők százados viharai alatt kipróbált üdvintézményeknek megroslására szolgál.

A családok szilárdabb alapra fektetésének elve sem különb az eddig felhozottaknál, vagy azt kellene állítanunk, hogy a családok a világ teremtetése óta semmilyen vagy nagyon ingatag alapon állottak. Lám, lám, a családi élet megszilárdulása épen gr. Csáky-nak volt fenntartva. A francia forradalomnak, s ide haza gr. Csáky-nak jutott a feladat pótolni azt, miről a világ alkotója gondoskodni ellefejtkezett. De nem így van. Isten a házasság szentségében a családok s a családi élet legszilárdabb alapját vetette meg; az egyház pedig ezen alapot mai na-

pig híven fenntartotta, megőrizte. Szilárdsága abban áll, hogy szentség, isteni segítségnek, kegyelmek és áldásoknak eszközlője, anyaga egy férfinak és egy nőnek holtig tartó, elválaszthatlan früge, szerelme. A polgári házasság alapja, szerződés, irva fakuló tintával olesó papírra hát ingó alap; ki is tarthatná szilárd alapnak? legkevésbé fogják a házások annak tartani. A polgári házasságban tág kapu áll nyitva az elválásoknak; ez ismét nem mutat szilárd alapra, állandó együttélésre.

A polgárilag házasulandókat emberek kötik egybe, emberek el is választják; katolikus tanítás szerint pedig a jegyeseket Isten köti egybe, és a mit Isten egybekötött, azt ember el ne választza. Az oltár előtt kötött szentségi házasságnak eszerint van alapja, van szilárdsága, van tartóssága; a polgárinak nincs és nem lehet, mert hiányában, lesz a természetfölötti kegyelmeknek, függ majd a törvénykönyv paragrafusaitól, s a paragrafusoknak bírói értelmezésétől.

Egyébiránt olyan férfiak, a világiak sorából, kik előtt gr. Csáky-nak minisztertanácsával együtt kalapot kell emelnie, oda nyilatkoztak, hogy a család alapítását, a férfinak és nőnek mintegy felmagasztosult állását, a családtagok összetartozandóságának érzetét, a gyermekekről való öntelődöző, szeretetteljes gondoskodását, a gyermeknevelést, a hitvesi hűséget tekintve, a katolikus házassági intézményével, a világ semmiféle e nemü intézménye össze nem hasonlítható.

Hanem azért gr. Csáky-nak mégis polgári házasság kell.

Ezek után térjünk át a polgári házasság intézményeinek eredményeire. Arzenikumból még nem lett cukor, a polgári házasság sem vált be még sehol üdvösnek és áldásosnak. Politikai zavarokat, felfordulásokat, dúlásokat jelzett előre és mindenütt. Nálunk sem lesz másképpen, lesz vallásharcunk, melynek áldástalanságaitól meg volt óva eddig országunk. Nem áll az, a mit a polgári házasság matadorjai kilátásba helyeznek, hogy a felekezetek közötti vallási ellentét kisebbedni fog; ellenkezőleg, a felekezeti féltékenység hamu alatt lappangó tüze lángot vet, a felekezeti kölcsönös gyűlölet (tessék csak a katolikus papok ellen árulkodó protestáns lelkészekre gondolni) újabb istápot nyer. A magyar katolikusok, évtizedeken át megmutatták, hogy hatalmuk, befolyásuk árán is, tudnak türelmesek lenni; minket már fenytettek pénzbírsággal, büntettek börtönnel, hoztak hivatalos árverezőket udvarainkba, elkotyavetyélték drága jószágainkat, de struczmadár-gyomrunk nincs, hogy mindent megemésszünk. A polgári

házassággal együtt a katolikus öntudatnak is fel kell ébrednie.

Sem a protestantizmus terjeszkedési vágya, sem egyes politikai pártok hatalmi érdeke, sem a közvéleményre való hamis hivatkozás, sem csupán egyesek képzeletében levő veszélyeztetett államérdekek nem szolgálhatnak okul arra, hogy a katolikusok hitelveikben megtámadtassanak, vallásukkal nem egyező cselekményekre kényszerítettessenek, miután hitelveink tiszteletben tartását van jogunk követelni, mint akár a zsidók vagy protestánsoknak, lévén egyenjogú s adófizető polgárai a hazának. Az őskor vértanúi s hitvallóihoz méltó hűség és kitartással fogunk egyházunk hitelvei s jogai mellett küzdeni, jól tudván, ahol van küzdelem, ott van győzelem is. S ha Budapest tollas zsidái, akarom mondani tollforgató zsidó újsággéppártói azt hiszik, hogy Magyarország katolikusait már teljesen megrentották, majd látni fogják, hogy a magyar katolikusok soraiban igen kevés lesz a hűtlen áruló, nem a katholicizmus levén azon testület, ahonnan az áruló Judások szoktak kikerülni.

Hogy a polgárilag kötött házasságban laza lesz a kötelék férj és feleség közt, a mondottak után alig szorul bizonyításra. A nő remegni lesz kénytelen jövőjeért, mert sohasem fogja tudhatni, férje mikor mondja fel neki a szerződést. A családokból származó az a gyöngéd, önfeláldozó, odaadó, szinte önmagáról megfélemlítő szeretet, mely a keresztény házasságokat örömeik és fájdalmak elviselésére annyira képesekké tette, sőt a legnagyobb nélkülözések- és szerencsétlenségekben a kitartó szeretet, isteni türelem legmeghatóbb példáját nyújtja.

És mi lesz a gyermekneveléssel? Előre félünk, hogy az apa és anya közti kötelék lazulásával oly nemzedékre lehet kilátásunk, mely börtöneink és fegyházaink szaporítását vonja maga után.

K. J.

„Improductiv eredmények“.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Teljesen osztva a „Közv.“ ama törekvését, hogy a katolikusok is alakítsák meg országszerte az ő autonómiájukat, nem oszthatom a mult számban megjelent egyik közleménynek eme nézetét, hogy a „soproni, komáromi és szabadkai nagygyűlések“nek csak improductiv eredményei lettek volna. Valamint nem productiv munka, ha valaki öntözi a réteit, kapálja a kertjét, szántja az ugar földet: ugy nem inproductiv munka kath. nagygyűlések tartása. Ez annyira igaz, hogy maga a kormány már a komáromira nézve ugy nyilatkozott, hogy „nem szeretjük, de akadályt nem gördítünk eléje“; s a szabadkai ellen plane már szövetségbe állott a kolerával és mikor már minden készen volt a megtartásra, akkor jött a rendelet, hogy nem szabad! Pedig ha szeptemberben megtartják, nem 1000 férfi jelenik meg, mint most télen, hanem legalább is 10,000 állít be Szabadkára, hitvallást tenni, tiltakozni a vallásbontó munka ellen, melyet most készülnek tenni Budapesten az országházban, s követelni — nem előjogokat, — hanem hasonló szabadságot, mint a minőre mi annak idején rásegítettük protestáns atyáinkfiainkat, t. i. hogy a kath. egyház oly autonómiát nyerjen, a milyent az ő szervezete megkíván.

Ilyen helyen a parányi szikra, mely kath. férfi keblében még el nem aludt, lángra lobban; haza menve — otthon is gyújt, s így terjed az

a tűz, melyről mondva van: „Tűzet jöttem gyújtani a földre, s mit akarok, mint azt, hogy égjen!“ S ez a tűz az, amelytől az egészen protestáns, vagy ha tetszik szabadkőműves lábón járó kormány fél. Addig, míg az a tűz, mint a hamu alatt rejlő szikra lappang, míg csak a bunda alatt szunyadoznak, addig mondhatják, — habár alap nélkül mondják is, de ninesen, ki ezáfolja, — hogy a közhangulat kívánja a kath. érülettel homlok-egyenest ellenkező törvényeket. Azon n ha meggyéknint 1000 és 1000 adófizető polgár és ha a fővárosban a kath. társadalom színe java hangosan tiltakozik: akkor — ha mégis tovább halad a kormány a vett irányban: mindenki látja, hogy — nem jó szándékkal van irányunkban. De maga a kormány kénytelen lesz, százezerek óhaját teljesíteni, s nem lesz módjában mondania: csak néhány hírlapíró, kevés püspök, egy-két képviselő mer alázatosan autonómia után epekedni. Nem tartom azért improductiv eredménynek a kath. nagygyűlések munkáját!

Kapisztrán János.

Az egyházpolitikai reformjavaslatok tárgyalásával bizonyosan megvárják az ülészak berekesztését, és az új bizottságok megalakítását, ha azután az igazságügyi bizottság munkájával elkészül és jelentését beterjeszti, a képviselőház még január hó végén vagy február elején megkezdheti és pedig a kötelező polgári házasságról szóló javaslattal a tárgyalást.

A képviselőház közoktatásügyi bizottsága hétfőn tartja legközelebbi ülését, melyben hitelesítik az izraelita vallás recepciójáról, meg a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatok feletti készült bizottsági jelentéseket, az elsőt beterjesztik a képviselőház elé, a másodikat átteszik az igazságügyi bizottsághoz.

A képviselőház pénzügyi bizottsága Széll Kálmán elnökle alatt tárgyalás alá vette a jövő év első két hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló indennitványjavaslatot, ezt a bizottság változatlanul elfogadta.

Sirály-hangok.

Nem teljesítenők mindenben köteleességünket, ha időnként ismertetni elmulasztanók azon tévhangokat, melyek a katolikus vallásbeliek egyházi vagyona alapjai és alapítványai ellen erőkövácslás végett a nagyvilágba szórattak, s melyek alapnélküliségük dacára, sőt egyenesen a tulajdon szentségének megtámadásával, az ellentáborat növelni alkalmasakká válnak.

E hangadásnak kiindulójául a haza bölcsének elnevezni megszokott Deák Ferencnek 1848-iki igazságügyminiszter korában a képviselőház 9-iki ülésében tartott beszédében a katolikus egyházi javakra nézve tette e nyilatkozatát veszik: „ne hasonlítsa ezeket össze senki a magány alapítványokkal, mert a katolikus alapítványoknak nem csekély része a status javaiból adatott ki már sz. István által azon jószágokból, melyeket a status szükségének fedezésére szakítottak ki élénk akkor, midőn az országot felosztották“; továbbá Klauzál Gábornak ugyanakkor történt nyilatkozatát: „Attól félnek sokan, hogy a katolikus roppant fundatiókat nem szabad érinteni, ezeket nemcsak szabad, hanem kell is érinteni, mert ezek oly javakból állanak, melyek akkor adattak a nevelésre, midőn még egy vallás volt Magyarországon.“

Ezen a puszta szeri közosztályon alapuló igen primitív felfogásból eredett két nyilatkozat hatályát az akkori hit, nemzetiség és egyéb válaszfal-

lakat leomlasztó áramlat egyik fellobbanó nyilvánulásának tarthatjuk csak, mely célpontul az emberi jogok kifejtését, s a társasuláshoz ez alapon való rendezését tűzte ki, mely igen szép elmélet azonban a gyakorlati tények által igen is gyakran, sőt mindenekben megegyezve, meghiúsítva lett; és hogy maga Deák Ferenc midőn a 48-iki magasztos ideák megvalósulásának lehetőségét a mindennapi élet felismerésével belátta, és midőn a mindent az emberiség közöltárára áldozni kész cultusa a tulajdon szentségének egyes fogalmait inkább és inkább kidomborította.

Midőn gyakorlati tapasztalatból megtudta, hogy míg nagy szelleme az emberiség iránti háttartalan érzetétől áthatva általános áldozatkész-ségért rajong. Ezen magasztosultság felhasználásával az igenis hithű nem katolikusok az emberiség általános érdekeiért hitközömbösségben leledző katolikusok vagyonának felosztását, saját hasznunkra fordítását célozzák: időjártával tögyenesen ellenkező meggyőződésre jutott; mit 1868-iki országgyűlés 111 ülésében az egyetemi alapokra vonatkozó véleménye nyilvánításával következő szavakban fejezett ki: Az egyetemi alap tisztába hozatalát másképp nem lehet eszközölni, mint úgy, hogy a miniszterium a katolikus egyházzal tisztába hozza, hogy az alapítványok közül melyik tisztán katolikus, melyik kérdéses, melyik állami alapítvány, — és vagy megegyeznek, vagy nem, mindkét esetben a miniszter jelentését beterjesztendi az országgyűlésnek, s az országgyűlés vagy elfogadja, vagy elhatározza, hogy micsoda bizottság által intéztessék el a felforgó jogi kérdés.

E felfogás teljesen correct, és határozottan elítéljük, kárhozzatjuk, a tulajdon szentsége nyílt megtámadásának nyilatkozatjuk, a kik, mert az állam azon az 1848. előtti idők viszonyánál fogva, melylyel a katolikus mint uralkodó vallással egybeforrott vala, a legördült negyven év után bekövetkező rendezésnél az állami kezelés alatt maradt katolikus vagyont tabula rasának tekinteni a régi magyar közjog azon axiomájára támaszkodni „aeta majestati et legislativae potestatis judicio non subsunt“ törvényhozói hatalom szavat gyakorolni tartaná szükségesnek; minthogy a magyar vallásalap keletkezésének törvényszerű kiindulási pontja az I-ső Ferdinánd alatt megalkotott 1548 : XII. törvénycikkben keresendő, mely azon intézkedést tartalmazza, hogy „az elpusztult monostorok és klastromok, káptalanok javai és jóvödelmei, a tudós lelkészek és az Isten igéjének igaz hirdetői fentartására, kik ezen országban a népet a régi orthodox, valódi s katolika hitben és vallásban megtartani, s az attól eltávozottakat abba visszavezetni ügyekezzenek, alkalmaztassanak és fordítottassanak“, — továbbá „minthogy a tanulmányi alapot képező javak jogi természete nemcsak az 1548 : 12. törvénycikkből, hanem még e törvénycikk keletkezését megelőző időkből is vizsgálható, ez kétségtelen tény ugy az is, hogy a magyar királyok az 1351 : 11. t.-cikk keletkezése óta a világi és egyházi adományoknál, habár ezek erejökre nézve teljesen egyenlők voltak, lényegesen különböző záradékot használtak; világos kifejezésével annak, hogy az egyházi javadalmakat azon legfőbb kegyuri jognál fogva adják, mely a magyar királyokat ősidőktől fogva kétségtelenül megillette; — e mellé a másik jogi alapot nyújtja Verbőczy I. r. 10. címének 3. §-a: e kettős alaphoz kétségen kívül következik, miképen a magyar királyok azon javakat, melyek ma a tanulmányi alapnak legnagyobb részét képezik, mint a katolika egyház fővédnökei adományozták azon felségjoguknál fogva, melylyel a koronára visszazállott javadalmak felett a magyar királyok mindenkor szabadon rendelkezhetek.

Rosszakaratu sirályhangoknál nem egyéb tehát az 1848:20. törvényzikk 2. §-nak oda csavarása, hogy ha az törvény, akkor a törvényhozásnak első sorban kötelessége azt minden pontjaiban érvényesíteni, megtartani, ugy a katolikus vagyont felekezetek szerint felosztani, különben ne kívánjon a törvényhozás tiszteletet az állampolgároktól a törvények iránt, ha maga azt nem tartja meg.

Az 1848:20. t.-cz. 2. §-a ugyanis sehoh sem mondja, hogy a katolikus vagy a katolikus vallás és tanulmányi alap a vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségéi fedezésére felosztatik; hanem határozottan a következőt: „minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztessenek, s ez elvnek részletes alkalmazásával a miniszterium az illető hitfelekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elibe kimerítő törvényjavaslatot fog előterjeszteni.“

Ebből csakis a tulajdon szentsége megtámasztásával lehet azt következtetni, hogy a katolikus vallás és tanulmányi alap jótéteményeiben minden vallásfelekezet egyiránt részesedjék; csakis kirívó rosszakaratu ferdtetés a katolikus alapokat, alapítványokat a feudalismus maradványainak, jelen alkotmányunkkal szemben nem életképes elemnek elnevezni, másnak vagyonára célzó törekvés, válásegénylőség és viszonyosság czimén elkobozni kívánni Magyarország katolikus közönségének vagyonát, mintha a törvényhozás bármikor is, vagy éppen az 1848:20. törvényzikkkel a katolikus alapok és alapítványoknak interconfessionalis jellegét kijelentette volna; és csakis a vagyon a tulajdon szentség fogalmáról való aberratio hazai viszonyaink között azzal állani elő, hogy a magyar protestantismus érdeke nem felekezeti, hanem állami érdek!?

Micsoda sirály-könnök omlása ez: a protestantismus e nemzeti elem soha sem esalta még meg a nemzeti szabadság benne vetett bizalmát, akkor sem, midőn saját honfiai testét marczangolták, ez elemet erősbiteni állami érdek, állami bölcsesség.

A communistikus elvek e gyakorlati vágya ellen kell a katolicizmusnak saját tulajdona megmentésében fáradozni és ha már annyi mulasztás után látjuk legjobbjainkat is tévedésben, s tapasztaljuk, hogy mint Deák Ferencznek 1848-iki nyilatkozatából érv kovácsoltatik ellenünk, sőt Ghiczy Kálmán véleménye Péchy Tamás és Györfly Gyula társaságában 1872. ápril 5-én odáig fajult, hogy kijelentették a vallásalap jogi természetéről adott jelentésükben: miszerint katolikus egyház általában, vagy a magyarországi egyetemes katolikus egyház, melynek hazánkban valamely javak valaha adományoztattak volna, nincs, és ily testületnek jószágbirhatási képesség hazánk törvényei által engedélyezve nincs.“

Bizony bizony kétségbe kell esnünk a harzi küzdelem ez előre haladásában miért tartatik egyháznagyjaink által a katolikus közönségnek keze megkötve és mi kényszeríti a katolikus közönséget a kolibri sorsára, mely reszketve énekelve a boanak nyitott szájába röpül, midőn csak egy együttes mozdulata, hogy élni akar, elnémitaná a hollók seregét, melyek ma mint hullá felett károganak.

Azért autonomiát és ismét autonomiát!

A sajtó.

Wekerle Sándor miniszterelnök folyó hó 6-án a képviselőházban a rendelkezési alap iránt következő nyilatkozatot tett: „ezek az eszközök sokkal szerényebbek, sem hogy érdemes lenne arról szólni,

hogy párt szempontból ezt, vagy amant felhasználni nem lehet. E rendelkezési alapnak igen jelentékeny része le van kötve állandó kiadásokra, a melyek a sajtó informatív szolgálatát teljesítik minden pártérdekre való tekintet nélkül, le van kötve más humanitárius és oly politikai kiadásokra, a melyek költségvetésünkben elő nem fordulnak, és a vidéki sajtó bizonyos segélyezésére is, a mire szükség is van, mert Magyarországon igen sok helyen a magyar sajtóviszonyok szükségessé teszik a vidéki lapok honorálását. Ezek a vidéki lapok igen sok helyütt nem is politikai, hanem tisztán szaklapok.“

E naív vallomásnak a már általunk tizenhárom éven át jelzett „salus reipublicae suprema lex“ elv kiesvarása az alapja.

Az elődség tana az, mely a közjólétet így magyarázza, „csak én élhessek“, s hogy „uralomban maradhassak“, hatalom köré:

Az állam oit és annyit vesz el, a mennyit akar; — mert

Az elődsiek szerint az állam: a hatalom hártatlansága.

A hatalomnak a kezelője pedig a katona — meg a hivatalnok.

A katona és hivatalnok meg, mert van, tehát légjogosult.

E szarvas okoskodással azután a létküzdelmében a militarismus és bureaucratianak, ezen improductiv, sőt mindent absorbeáló erőknél bármilyen szövetkezés, bármilyen fegyver egyaránt alkalmas, csak fenmaradhassanak.

Egyetlen hivatásuk: sumus fruges consumere nati.

Elvük: ubi bene, ibi patria.

Es falánságuk kielégíthetlenségében a kiszilpolyozott polgárnak utolsó menedékül nagy egykedvűen idézi a római jogból a „sui quemque juris et retinendi et dimittendi est dominium“ alapján a kívándorolhatást.

Az államot csak egységek kedvéért alakult géphalmaznak tekintik.

Es ennek erősebb működéséért a hatalom összpontosítása, a hatalom terjeszkedése a törekvésük, mely fokozatos túkapásaival megöli az egyén önállóságát, tehetetlenné teszi az önkormányzatot, a miért is saját kényökre változtatják a közzintézményeket, az ügyek menetét, és a hatalom megszokottsága, kényelme miatt utóbb nem riadnak vissza az uralmat megszilárdító bármely eszköztől, erejöknek érzetében, a mindenhatóságuktól függő hivatalnokok szolgálatra készsége felhasználva, megteremtik az értelmi proletariátust és a bérirodalmat.

Az alkotmányos élet e tögyenes veszedelmét, mely alattomos cselszövő fondorlataival nemcsak a közszellemet erkősteleníti, de fojtó mérgével fokozatosan zsbibaszolja, előli a közérdekeltséget, egész azon határig, hol a polgár undorral fordul el a közélet minden mozzanatától, mivel az államszerveben csak nyomorgatóját, vagyona fosztogatóját látja.

Az államhatalom ez ujkori despotiája — mint a tapasztalás nagyon is élénken igazolja — elnyeli terjeszkedésében közegeinek, az államhivatalnokoknak összes képességét, cselekvési hajlamait, az egyént az önkény parancsától egészen függetlegé idomítja, és a teljes alárendeltséget nemcsak a hivatalos dolgokban követeli meg, hanem a hivatalnoktól politikai nézeteinek s polgári jogainak is a gépies szolgálatra való feláldozását megkivánja, hogy a hivatalnoksereg a nép ellen mintegy zárkózott csapatot képezni kész legyen. Ezért a hatalom nem tekinti a hivatalnokban az érzelmet, a hajlamot, a hivatást, besztja saját hatalmi tetszése szerint egyik alkalmazásból a másikba, kiragadva a családi élet, a kegyelet emlékei közül, áthelyezi az állam egyik széléről a másikra, míg az a szolgáljellemmé fásultság tényleges bizonyítékát nem adja. Utóvőgre azután a csak az önként tömjénezni megszokott szolgáladnak eszközzé süllyedve, magán-, ugy közleiben irigy, agyarkodó, kémkedő, önző, s kétszínű tettetővé válik, mert csak a bűnnek e pocsolýáiban gyökerezhetik előmenetele!!!

E hatalom a cinismus leplezetlenségével, bizva rom elemeiben, készül a parlamenti többség e képzeletében megtámaszni a hazának ezredéves intézményeit, megtámaszni az embernek saját otthonát, megtámaszni családi életét, szétrombolni családi életének szentélyét, hogy ne maradjon abból ami szent, ami magasztos, ami ezredéves nyugalumokat teremté kő a kövön, hanem hozza a magyar még vallásos érzületét is áldozatul a nagy

molochnak mit ő államhatalom gyakorlatának kívánának nevezni, valóban pedig a magyar állam alapjainak ingatása.

Mi, kik az élet tökéletlenségében a haladás törvényeit követve, fel akarjuk ismerni az emberiség fejlődését az örökigazságoknak végdiadalra jutásában, és kik a szépnek és jónak keresésében ha néha sikertelenek is küzdelmeink:

A tapasztalás leverő fájdalmi után enyhet keresünk a történelem lapjain, s örömmel ragadtatunk el képletein, melyek az erény magasztosságának fogalmával gyönyörködtetnek, melyek az ember tévedéseit mulékonyan ábrázolják.

Ez elmélkedésünkben folyó meggyőződésünk megdönthetetlen loborrá izmosodik, melyre e szavak írják: „az eszmék sem meg nem halnak, sem ki nem vándorolnak.“

Sőt az eszmék oda tódulnak seregestől, a hol legjobban üldözik őket, láthatatlan lengnek a levegőben, hogy játszva morzsolják össze ellenállókat; és bizonyos lehet a nagy küzdelmet rendező magyar kormány, hogy a mint annak idején és helyen III. Napoleont egész uri familiájával, ugy Bismarkot s Tisza Kálmánt tova separték a láthatatlan fuvalmak, bizonyára iczi picziségüket is az emberi szív legbensőbb végletében gyökerező eszmék emelgetési közben nyomtalanul elfogja tisztítani az annak idején koronákat tördelő válásos eszmék vihara.

A nyíltság mindenestre dicséretes és tiszteletre méltó is, de nem hisszük, hogy a miniszterelnök beszéde, s kitartott irodalma megváltoztatja a csillagvilágnak öröktörvényeken nyugvó járását, hisz az idők nagy folyama most is azon mederben folydogál és ugy, miképen már év milliókkal ezelőtt, és a világűr végtelen síkjain most is csak ugy égne a napok, ugy ragyognak a csillagok, mint a teremtés hajnalán, mikor még nem valának csillagvizsgáló készülékek és az eszmék világát nem kormányozták a bérirodalom szegődményesei.

Mindenestre egygyel több ok, hogy részen legyünk; és ha e czikkünket a szokásos „autonomiát“ hangoztatással zárjuk be:

Egy cseppet sem hibázunk, — sőt jelezzük, hogy minden oldalról:

Hannibal ad portas!!!

Turóc-Szentmárton.

A mindenben szolgálatra kész moszkvai jótékonyági egyesület és az egyes szláv barátok részeseitése támogatásával az Austria-Magyarországban lakó nemzetiségi izgatók most egy éve választották meg Bécsben az ideiglenes végrehajtó bizottságot, mely az idei tavaszszal kezdte meg hivatalos működését azzal, hogy husz tételből álló programját román, cseh, szerb, horvát, tót, orosz, lengyel, szloven és német nyelven kinyomatta és mindenfelé szétosztotta.

A bécsi bizottság feladata volt a kongresszust Bécsben megtartani, de a lajthántúli politikai viszonyok azt nem engedvén, a kongresszus megtartását Magyarországra hozták át.

Mudrony Pál és Stefanovics Miklós vették kezükbe az ügyet, és a dákorománok, a sulferájnos pángermán, az északi és déli pánszláv, elmondják rokonaiknak, hogy panaszaikat megértésük magyarul, mily rettenetes zsarnokságot kell tőnni Magyarországon a nem magyar nemzetiségeknek, — magyarul pedig azért, mert az összes izgatók beszélik a magyar nyelvet.

Dr. Gavriila Emil az ujvidéki Zasztavában ezt írja: „Meglesz a nem magyar nemzetiségek kongresszusa. A szerbek, tótok és oláhok megfognak azon jelenni, ez iránt már megtörtént a megállapodás, már nem sok idő választ el bennünket a kongresszustól. Még e télen, vagy talán még ez évben meg fog tartatni. Az előkészületek megtörténtek s azt semmi meg nem akadályozhatja.“

A Tribuna így vezérezkik:

„A hajnal közeledik, uj jövő integet az osztrák-magyar monarchia nemzetiségei felé, melyben lerázzák a sok százados igát, fel testvérek, jelen-

jünk meg a kongresszuson s a győzelem biztos lesz."

A Romanul, Timpul, a horvát Obzor hetek óta üdvözlők az eszmét és izgatnak a kongresszuson való képviseltetés mellett. A zágrábi Szobobrán a horvátországi szerbeket kívül a boszniai és hercegovinai szerbeket is felhívja ránduljanak el Turóc-Szentmártonba; a Belgrádban tartózkodó bosnyák és hercegovinai emigránsok Lyubovics bég aláírásával üdvözlő táviratokat szintén köz tudomásra juttatják, így a belgrádi Velika Szrbia egyesület most vasárnap tartja a tárgyban nagygyűlését.

A turóc-szentmártoni kongresszusnak a bécsi állandó bizottság által szerkesztett programja a következőkből áll:

1. A dualisztikus államjogi reorganizációja egy foederatív monarchiába.
2. A szövetséges államok neve.
3. Az egyes államok neve és határa.
4. Bécs mint neutralis szövetségterület.
5. A korona állása, a felség czíme és hatalmi köre.
6. A szövetség kormány és az egyes államok.
7. Nemzetiségek képviseltetése a szövetség parlamentben és egyes tartománygyűléseken.
8. Hadsereg és honvédelem.
9. Az egyházak állása.
10. Nemzetiségi törvény az egész monarchia és egyes államok részére. (Iskolák, kormányzat, államnyelvek.)
11. Igazságügyi kormányzat.
12. Vámügyek.
13. Adóügyek a monarchia és egyes államok részére.
14. A bányák és fémtulajdonosok joga.
15. Pénzügyek.
16. Vasutak.
17. Posta és távirat.
18. Szociális törvényhozás, törvény az előállított produktumok védelmére.
19. Állás-rend.
20. Földbirtok.

A monarchia belső szervezetét tökéletesen reorganizálni hivatott alkotmánytervezetet egy a kongresszus által választandó deputáció kívánja ő felségének átnyújtani azzal, hogy ő felsége hívjon össze azonnal alkotmánybizottságot általános szavazatjog alapján, kik aztán az alkotmánytervezetet tárgyalják és megszavaznak.

Kíváncsiak vagyunk a fejleményekre, mikor érzi a magyar kormány magát hivatva ily kísérletezéseket csirájukba fojtani?!

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Szepen sikerült** a révfalusi kath. kör decz. 8-iki diszülése. A kör helyiségét zsufozásig megtöltő hallgatóság a program minden pontját lelkes tapssal és éljenzéssel fogadta. Dr. Giszvein Sándor püspöki titkár ur közbejött betegsége miatt nem tarthatta meg személyesen a felolvasást; helyette az ünnep jelentőségéről szóló szép eszmefuttatást Sankovics Bertalan plébános olvasta fel.

— **Megkaptuk** a zirczi, pilisi, pásztói és szentgothárdi egyesült apátságokba keblezett eziszterci kiváltságos szent rend személyzetének névfírát az 1893—94. tanévre, melyből értesülünk, hogy a rend főnöke ngos ftdő Vajda Ödön Pál urnak a bold. szűz Máriáról nevezett zirczi, pilisi, pásztói és szentgothárdi egyesült apátságok apátjának vezérlete alatt egy hittudományi intézetben, Budapesten, 13 növendékkel, négy főgymnasiumban egri, székesfehérvári, pécsi és bajai, ez

évre beiratkozott 1392 tanuló növelésével és 15 plebániában 56 esatolt részekkel 28076 római katolikus hittanításával a fentebb tisztelt apáton kívül 10 áldozár, köztük két aranymisést foglalokzik és egy szerep, nyolcz egyszerű fogadalmat tett tagjain kívül 14 ifjabb, 9 újoncznövendékkel bír.

— **A győri önkéntes tüzoltó egyesület** több mint két évtizeden keresztül elismerést érdemlő buzgalommal s önfeláldozással szolgálja Győrváros nagy közönségének érdekeit, amennyiben annak tagjai sokszor egészségük feláldozásával, sőt életök kockázatásával igyekeznek megfékezni a bős elem terjedését, segítenek megmenteni embertársaik életét és vagyonát. Az egyesület törekvéseinek és sikeres működésének elismerését mi sem bizonyítja jobban, mint ama tudat, hogy Győrváros lelkes közönsége, dacára, hogy áldozatkészsége oly sokszor és oly sok oldaltól igénybe van véve, mindig szívesen meghozta és meghozza áldozatát, valahányszor egyesületünk a közjó javára tett szolgálataiért, működéséért némi erkölcsi és anyagi támogatást kér. Egyesületünk, miként az előző években, ugy ez évben is alaptökéje gyarapítására s a kötelesség teljesítése közben munkaképtelenné válható tagjai segélyezésére a Vigadó nagytermében sorsjátékkal egybekötött Szylveszter-estélyt rendez, mely sorsjátékhoz a nyerepménytárgyakat adományozás útján szokta beszerezni. Tekintettel a célra, melyért az estélyeket rendezzük, s tekintettel azon szolgálatokra, melyeket egyesületünk, mint emberbaráti intézmény a közönség érdekében kifejti, bizalommal s biztató reménnyel, azon szíves kéréssel fordulunk Győrváros mélyen tisztelt közönségéhez, kegyeskedjék egyesületünket az említett estély alkalmával rendezendő sorsjátékhoz minél több, bármily csekély értékű nyerepménytárgyval megajándékozni s így sorsjátékunk anyagi sikerét lehetőleg előmozdítani. Ügyünket és kérésünket ismételve, a n. t. közönség figyelmébe s szíves jóindulatába ajánlván a jószívű adakozókat fölkérjük, hogy az egyesület javára szánt adományait tek. Hauzer György főparancsnok, Dörner Antal alparancsnok, Kaute Ferencz utóda Heckenast Kálmán urakhoz vagy az egyesületi helyiségbe (Körner söröde) küldeni sziveskedjenek.

— **E hó 7-en** Ottó főherceget sajnos baleset érte, szobájában egy pisztoly véletlenül elsült, és a golyó négy centiméter mélyen furódott a főherceg bal felső karjába, a főherceget azonnal műtétnek vetették alá, és dr. Cavallar eltávolította a golyót, a balesetnek ugylátszik nem lesz következménye, mert a főherceg állapota rendes és láz eddig nem jelentkezett.

— **Az osztrák vasutakkal** az orosz kormánynak kötött egyezménye következtében mind nagyobb gabonamennyiségek mennek az osztrák határállomások felé, hogy innen olcsó szállítási díj mellett az osztrák vonaton továbbittassanak. Az orosz gabona ezzel csakis a magyar kivitelnek okoz igen erős versenyt. Az osztrák-orosz határ Drombrova vasut állomásán naponta átlag 400 vagon gabonát továbbítanak így Schvajez, Olaszország és Tirol felé.

— **Carnot elnökségének** tizedik évébe lépet deczember 3-ika óta, a mint csoda számba ment megválasztatása, a politikai téren eddig ismeretlen volt és hajdan egy szerény harmadik emeletes lakásban megfért mérnököt, a nagy Carnot unokáját Floquet és Ferrynek egymással versengése és híveinek kibékülhetlensége tették elnökké inkább, hogy sem a két versenyző közül bármelyik meghajoljon és az egyszerű mérnök a szédítően magas dignitás betöltésére bevált. Carnot az alacsony természetű, sovány, fekete szakállas és örökké mosolygó elnök ki tudta magának vivni az összes politikai pártok rokonszenvét. Csupán a radikálisok veszik tőle rossz néven, hogy túlságos pompát űz, ha hivatalosan képviseli a köztársaságot, úgy négyes fogatát diszbe öltött gárda lovasok kísérik, mi egy kissé az orosz czár bevonulására emlékeztet. Különbönb nagyon szeretetreméltó lefelé is és republikánus kézzszoritása elhitheti mindenki, hogy van egyenlőség Franciaországban. Neje meg csak növeli iránta a rokonszenvet, a

Nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában, Győr. 1893.

csinos sötéthaju és mindég fiatal délfrancziországi szépség, a toilettejével nem hódít ugyan, mint Eugenia császárné, de férjét teljesen uralja és ebből érthető mily nagy az ő udvara. Még ez év és a tízéves dicsőség új választás küszöbére jut!?

Lapvezér:

HAHNEKAMP GYÖRGY.

Szerkesztő:

SANKOVICS BERTALAN.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.

MAYR GYULA

órás és ékszerész,

magyar királyi fémjelmeister.

Ajánlja a nagyérdemű közönség becses figyelmébe dúsán felszerelt

óra-, ékszer-, arany- és ezüstneműek raktárát

a legjutányosabb áron.

Javitások és átalakításokat a legpontosabban eszközök jótállás mellett.

Ugyszinte a világhírű Berndorfi China-ezüst evőeszközök és több elsőrangú gyárakból való disztárgyak nálam gyári áron kaphatók.

299/893. h. sz.

Árverési hirdetés.

A győri kir. törvényszék 8135/1893. sz. végzése folytán ezennel közhírré teszem, hogy néhai **Jordán Tamás**, volt győri székesegyházi kanonok hagyatékába tartozó butorok, házi eszközök és egyéb ingóságok folyó hó 11-én és a következő napokon, mindenkor délután 2 órakor a helyszínén, Győrött, a káptalandombon, a borok pedig folyó hó 13-án délután 2 órakor ugyanott nyilvános árverésen készpénzfizetés mellett eladatni fognak.

Győr, 1893. évi deczember hó 8-án.

Dr. Csukássy Károly,

kir. közjegyző.

Egyházi orgona-építő műhely Győrött.

Alulirottak tisztelettel adják egyházi előljáróink és kántorjaink becses tudomására, hogy orgona-építés célra jól berendezett műhelyünkben készítünk új orgonákat, valamint fisharmoniumokat és ezeknek hangolását, javítását és alakítását jutányosan és kifogástalanul eszközöljük.

Elismerő bizonyítványokkal rendelkezünk, melyeket kívánatra készségesen bemutatunk.

Nagybecsű megrendeléseiket várva, maradunk kiváló tisztelettel

Nagy Géza és Társa,
orgona-építők.

Győrött, Andrassy-ut 24. sz.

Egyházi szobrász és oltár-építő műterem Győrött.

Alapított 1880-ban.

Alulirott mély tisztelettel ajánlom e célra jól berendezett műtermemet a ngys és ftdő egyházi előljáróságaink becses figyelmébe. Elvállalok bármely nagy új munkát, valamint a legcsekélyebb javításokat is.

Már több templom berendezését fejteztem be megrendelőim legnagyobb megelégedésére.

Nagybecsű megrendeléseket kérve és várva, maradok egész tisztelettel

Kelemen Márton,
egyházi szobrász.

Győrött, Deák Ferencz-utca 13. szám.